

FUNDACJA

„Archiwum i Muzeum Pomorskie
Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek”
87-100 Toruń, ul. Podmurna 93
tel. 056 65 22 186, e-mail: fapak@wp.pl
NIP 956 16 25 127; REGON 870502736
KRS 00000 41692
Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

MEMORIAL

Gen. rał Marii Wittek

Zarządzenie bezwzględne 1994r. E. Wroblewski
oprac. A. Rejzanka 2014

tot.

AK
15-04
Powstanie

+
MARTENS Zofia

ps. „Jagala”

1427/USE

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI —

427/LSK

Martens Zofia ps. "Jagó"

I. Materiały dokumentacyjne

- I/1 — relacja właściwa ✓ K.1, S.1
- I/2 — dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —
- I/3 — inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

- III/1 — dot. rodzinny relatora —
- III/2 — dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
- III/3 — dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945) —
- III/4 — dot. ogólnie okresu po 1945 r. —
- III/5 — inne...

IV. Korespondencja ✓ K.1, S.1

V. Wypisy ze źródeł (tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”) ✓ 1

VI. Fotografie —

~~VI. Fotografie~~

II

Relacja

Zofia Morteus ps. Jęga (6^{IV} 1927 - 24^{III} 1944)

sanitariuszka, AK, Powstanie Warszawskie

Opuc. Hanna Wajsbur - Jankowska, Krótka, W-ka 9-XI 1984

mps, kserokopie k.l. s. 1

Relacja opłynęła do Fundacji od H. Wajsbur - Jankowskiej
dn. 28^{III} 1994r.

Ilk/h

Hanna Woyzbun - Jankowska
"Krystyna"

Warszawa 9.11.1984

Wojny 28.03.54
Ldc 283/45K/94

ZOFIA MARTENS "JAGA"

ur. 6.IV.1927 w Warszawie
córka Stefana i Eugenii z Kozieradzkich

Znałyśmy się od wczesnego dzieciństwa, nasi ojcowie chodzili razem do szkoły Konopczyńskiego w Warszawie.

Od 7-go roku życia, sąsiadowaliśmy ze sobą na Saskiej Kępie. Martensowie mieszkali wówczas na ul. Saskiej. Rodzina Martensów była przed wojną w bardzo dobrych warunkach materialnych. Stefan Martens, ojciec Zosiuni był przedsiębiorcą budowlanym, współwłaścicielem znanej warszawskiej firmy "Martens i Daab".

W dzieciństwie Zosia straciła braciśka, który zmarł na dyfteryt. Była jedynaczką. Mimo to i mimo zamożności rodziców, wychowywana była bardzo skromnie i dość rygorystycznie.

Chodziłyśmy do szkoły powszechnej p. Kurelle, na Saskiej Kępie. Ukończyłyśmy szkołę przed wojną i w 39-ym roku Zosia zdała do gimnazjum Platerówny / ja do Kowalczykówny /.

Na początku wojny, gdy jeszcze nie chciano nas przyjąć do żadnej pracy konspiracyjnej, ze względu na nasz wiek, chodziłyśmy do domu Boduena na Koszykowej i zajmowałyśmy się tam dziećmi, sierotami. Pozornie dzieciom tym niczego nie brakowało, ale w wieku 2-3 lat nie umiały mówić, bo nie miał kto z nimi rozmawiać. Były karmione, myte, ubierane "na tempo", a potem siedziały w łóżeczkach - apatyczne i bez kontaktu z otoczeniem.

Nie pamiętam dokładnie daty, ale było to chyba w 44-ym roku. Martensowie mieszkali wtedy na ul. Walecznych /my mieszkaliśmy na ul. Walecznych 25/. W nocy gestapo aresztowało całą rodzinę Martensów / z wyjątkiem Matki p. Martensowej p. Kozieradzkiej / i osadzono ich na Pawiaku. Opiekę nad samotną p. Kozieradzką i uwięzionymi, objął Władysław Martens, brat Stefana. Po kilku tygodniach, gestapo zwolniło pp. Martensów i Zosiunię z Pawiaka.

W 1942 r., wiedziałam, że Zosia jest zaangażowana w pracy konspiracyjnej. Ze względu jednak na zasady konspiracji - nie mówiłyśmy sobie nawzajem o naszych przydziałach organizacyjnych. Ja zostałam w tym okresie zaprzysiężona jako łączniczka w Wydziale Legalizacji i Techniki Wywiadu KG AK / Wd 68, C8, "Agaton" /.

Zosia uczyła się bardzo dobrze w szkole powszechnej i w gimnazjum. Przed Powstaniem miała już skryształizowane plany: chciała iść na medycynę.

Na dwie doby przed Powstaniem, obie zostałyśmy zmobilizowane. Nie pamiętam, żeby odbyło się jakieś pożegnanie przed naszym wyjściem z domu. Nie zobaczyłyśmy się już nigdy.

Matka Zosi, p. Eugenia Martens, pracowała w czasie okupacji w komórce AK "Ptaszki", która opiekowała się cichociemnymi, spadochroniarzami Ak w okresie ich aklimatyzacji po skoku. Komórką kierowały p. Irena Kończycowa, "Nata", a w jej skład wchodziły: Eugenia Martens "Kasia", Cecyli Piotrowska "Sulima", i Zofia Stawarzowa "Jadwiga".

20 X 1984

H. Jankowska

IV

Korespondencja

Korespondencja od Hanny Woyzbun - Jankowskiej dot. wysłanej relacji (Kiero)
poleynej u Powstańcy 29. Martens Zofii. (1927-1944)
Informuje również, że relacja wysłała Bożena Tęchir-Tomaszewska op. Słownik
uczestników walk o niepodległość Polski 1939-1945
rękopis, Wg. k. 1, s. 2

Na stronie 1 znajduje się biogramek I. Martensówny (Kiero) Str. uczeń..., s. 263

IV/1

Opł 28.03.94
Ldc 283/45K/94

Fundacja
Archiwum Pomorskie Armii Krajowej
Toruń, Piękany 49

Otrzymałam moją relację o s.p. Zofii Martens,
pseudonim „Jaga”, jaką złożyłam 20.10.1984 roku
p. Bożenie Taubler Tomaszewskiej do opracowa-
nego „Słownika uczestników walki i niepodległość
Polski 1939-1945”. Hasło Zofii Martens „Jaga”
słw 263 - wyd. PIW, rok wydania 1988

MARTENSÓWNA ZOFIA, „Jaga” (6 IV 1927-24
VII 1944), ur. i zam. w Warszawie, c. Stefana
Eugenia, uczennica gimn. im. C. Plater-Zyberków-
skiej, harcerka, drużynowa 23 drużyny „Zielonej”,
działała w zastępie „Gwiazdy” drużyny „Szafi-
rowej” (późniejszy patrol sanitarny batalionu AK
„Pawła”) Chor. Warszawskiej OH; w 1941 aresz-

towana z rodziną: matką, ojcem i babką Stefanią
Martensową, więziona na Pawiaku, po paru miesią-
cach zwolniona, nie zaprzestała pracy konsp., od
marca 1944 sanitariuszka I plutonu 1 kompanii
batalionu „Parasol”, czynna w Tow. Opieki nad
Więźniami „Patronat”; w Powstaniu Warszawskim
nie dotarła na Wolę na miejsce zbiórki swojej kom-
panii, otrzymała przydział do oddziału ppor. Jana
Stankiewicza „Szczerby” na ul. Płockiej jako sanita-
riuszka, 15-19 VIII brała udział w walkach batalio-
nu „Nalęcz” zgrup. „Kuba” na trasie ul. Przejazd-
Leszno, poległa w czasie ratowania ранego pow-
stańca na Starym Mieście w rejonie pałacu Kra-
sińskich; pochowana na Cmentarzu Wojskowym
Powązki w kw. A-24; odzn. Krzyżem Walecznych.
49; 85; 112; poz. 678; 123; sygn. II/42/49; 267; s. 180, 181, 228; 272;
s. 314; 318; s. 412-413; 513; s. 771; 1474; 1475.

IV/21

Pełnotę w mydawnictwie „Parasol” Piotra Stachniura
w 1981 mydawnictwo Pax dane dot. s.p. Zofii Martens:

sw 128 organizacja oddziału: przydział Zofii
Martens jako „Sanitariat I plutonu”

sw 281 „Ja natomiast kupiłam zdaniem, że przez
konspiracyjne nie powinna - o ile się da - mi umożliwi-
limość dziwienia nauki. Tym bardziej, że Jaga
wchodzi do szkoły...”

sw 690

prz 227 „Jaga”, Zofia Martens, Stefan, Eugeniusz (młodzie),
(data ur.) 6. IV 1927r Warszawa, z Szarych Szeregów 23,
WZDH, wprowadzona przez „Leop” z 1 Kamp, I pluton,
I Kamp, zginiła 24 VIII 1944r

sw 758 „Jaga” (227) - oddział „Najgor”

DOKUMENTACJA:

W załączeniu:

1. Adres z 1984w o s.p. Zofii Martens pseudonim „Jaga”
2. foto s.p. Zofii Martens

24. 03. 1994w
Warszawa

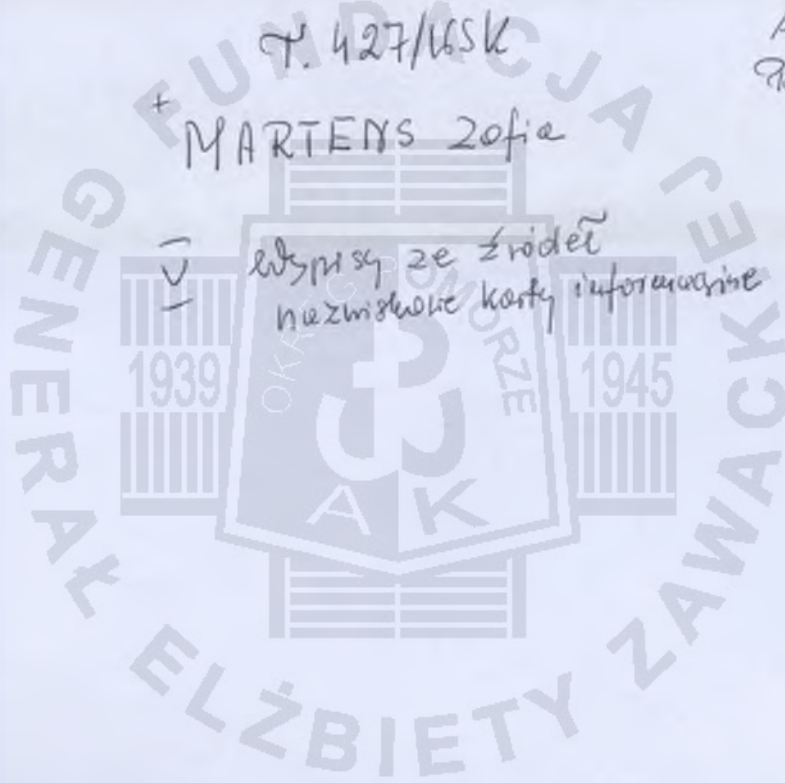
Hanna Wojskiowa
Jankowska

T. 427/WSK

AK W-cie
Roustaew W.

MARTENS Zofia

Wpisany ze źródeł
niezmięskane karty informacyjne

1
nr. 427/158k

AK

4-11
Pomoc. W.

+
MARTENS Zofia (1927-1944)
ps. "Jęże"

ur. w Warszawie, Marszałkowska.

W 1941r. aresztowana z rodziną, matkę ojca
babkę Stefanię Martensów, więziona na Pawiaku.

Po zwolnieniu nie zaprzestała pracy konspiracyj.

Od marca 1944 Szwarceniszka I plutonu I korp

bat. "Pierśń". W Związku 15-19 VIII braku

możności w ramach bat. "Kółce" zgrup. Kuba

Poległa na Starym Mieście, w rejonie Pałacu
Książki, 24 XII 1944. Pochowana na Cment. Wojsk. Powst.

zob. Ślady wrota. wlk... 1938, s. 263

A. Rej 12014

Wydawnictwo Literackie
ul. Krakowska 10
31-111 Kraków
Książki
Kontakt: 012 251 11 11
www.wydawnictwoliterackie.pl

MARTENS Zofia